

היום נלמד בעזרת ה':

סוכה דף ט

מישנה: סוכה ישנה דהיינו שעשאה שלושים יום לפני חג הסוכות ולא פירש שעושה אותה לשם מצוות סוכה, בית שמאי פוסלים, לפי שלשיתם צריך לעשות סוכה לשם מצווה. (ואם עשאה תוך שלושים יום לחג, כשרה, לפי ששואלים ודורשים בהלכות החג שלושים יום לפני החג, והעושה סוכה סתם עושה אותה לשם חג הסוכות). בבית הלל מכשירים, לפי שלא צריך לעשותה לשם מצוות סוכה.

אבל אם עשאה לשם חג, אפילו אם עשאה מתחילת השנה כשרה גם לדעת בית שמאי.

גמרא: טעמם של בית שמאי - שנאמר "בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לָהּ", כלומר לשם מצוות ה'.

עצי סוכה אסורין כל שבעה: אסורים בהנאה.

כשם שחל שם שמים על החגיגה: כלומר קרבן חגיגה הקרב במועדים אסור באכילה עד לאחר הקטרת האימורין, שנאמר "חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לָהּ", "חג" = קרבן חגיגה.

למסקנת הגמרא טעמם של בית שמאי - שנאמר "חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ שִׁבְעַת יָמִים", וכאילו שנכתב "סוכות תעשה לחג" דהיינו לשם חג.

עושין סוכה בחולו של מועד: לקמן נחלקו רבי אליעזר וחכמים האם מי שלא עשה סוכה בתחילת החג יכול לעשותה בחול המועד. (נקודת המחלוקת האם אפשר לעשות סוכה שאינה מיועדת לשבעה ימים, שכיון שעושה אותה בחול המועד הרי שלא ישב בה שבעה ימים. ויבואר לקמן בדף כז:).

הגמרא מבררת: האם בית הלל הסוברים שלא צריך לעשות סוכה לשם מצווה, לא סוברים כרב יהודה שצריך לעשות ציצית לשם מצווה?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatlada18@gmail.com

052-342-4473

שאמר רב יהודה בשם רב - אם עשה ציצית מהקוצים (= חוטים שנקרעו בעת אריגת הבגד וקושרים אותם, והם נשארים תלויים בבגד לאחר שנארג), או מהנימים (= בגד שתפרו אותו במחט ונשארו בו חוטים לאחר התפירה), או מהגרדים (= חוטים שנשארו בשפת הבגד לאחר אריגתו), פסולה, משום שהם כבר היו תלויים בבגד ולא נתלו בבגד לשם ציצית. אבל מן הסיסים (= פקעת של חוט) כשרה, משום שהם נתלו בבגד לשם מצוות ציצית אף שטווייתם לא הייתה לשם ציצית, לפי שלא צריך לטוות את החוטים לשם ציצית אלא רק לתלותם בבגד לשם ציצית. **הוסיף רב יהודה ואמר:** כשאמרתי זאת לפני שמואל, אמר לי שאף העושה ציצית מן הסיסים פסולה, לפי שצריך טווייה לשם מצווה.

מכל הנ"ל מוכח שצריך לעשות את הציצית לשם מצווה (בין לרב ובין לשמואל, אלא שלשמואל צריך שאף טוויית החוטים תהיה לשם מצווה), א"כ מדוע לבית הלל לא צריך לעשות סוכה לשם מצווה?

תירוצ: בציצית נאמר "**גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אֲרֻבֶּעַ כִּנְפוֹת כְּסוּתֶיךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהֶן**", "לך" משמע שיעשה לשם חובת מצוות ציצית. קושיא: גם בסוכה נאמר "**חֹג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לָךְ שִׁבְעַת יָמִים**"? תירוצ: "לך" בא למעט שתעשה סוכה משלך ולא סוכה גזולה. קושיא: א"כ גם בציצית נאמר ש"לך" בא למעט ציצית גזולה ולא ללמד שיעשנה לשם מצווה? תירוצ: בציצית יש פסוק אחר הממעט ציצית גזולה - "**יִדְבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרָת אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם**"..., שתהיה משלהם.

משנה: העושה סוכתו תחת האילן: סכך הסוכה צריך להיות 'הגג' היחיד של הסוכה, ולכן הסוכה צריכה להיות תחת כיפת השמים דוקא. בנוסף, סכך הכשר לסוכה הוא ממין הצומח שאינו מחובר לקרקע דוקא. ולכן העושה סוכה תחת נוף של עץ - פסולה.

סוכה על גבי סוכה: אפילו שלשתי הסוכות יש סכך כשר - הסוכה התחתונה פסולה, מכיון שהתורה מצריכה רק סכך אחד לסוכה ולא שניים. לדעת רבי יהודה אם הסוכה העליונה לא ראויה למגורים התחתונה כשרה (דעתו תבואר בגמרא).

גמרא: לא שנו אלא באילן שצילתו מרחבה מחמתו: המשנה הפסולת סוכה שתחת האילן - מדברת באילן כזה שהנוף שלו עושה את רוב הצל בתוך הסוכה (כלומר לולא הסכך) ולכן הסכך שתחתיו פסול שהרי הוא נמצא תחת סכך פסול. אבל אם הצל המגיע מהנוף של האילן לסוכה הוא פחות מחצי של צל הסוכה - הסוכה כשרה. רבא

(המשך בדף הבא ↓)

מדייק זאת מלשון המשנה שבמקום לומר בפשטות שסוכה תחת האילן פסולה, נקטה לשון מיוחדת 'כאילו עשאה בתוך הבית'.

וכי חמתו מרובה מצילתו מאי הוי: עדיין לא מובן היאך הסוכה כשרה, והרי הצל המגיע מהאילן הוא צל פסול המיצל על חלק מהסוכה, ואם כן לא כל הצל המסבך על הסוכה כשר?

בשחבטן: מדובר שהשפיל את ענפי האילן ועירב אותם יחד עם הסבך הכשר, ומכיון שהסבך הכשר הוא הרוב – הסבך הפסול 'בטל ברוב' ('ביטול ברוב' זהו כלל בכל דיני התורה). ולכן דוקא כשצל האילן הוא המיעוט הוא מתבטל.

הגמרא מוסיפה שהחידוש בדברי המשנה הוא, שלא גוזרים לפסול את הסוכה במצב כזה - מחשש שיבואו להתיר את הסוכה גם כאשר לא השפיל ועירב את הסבך הפסול עם הכשר.

הדלה עליהן את הגפן: במשנה לקמן מובא שאם הדלה על הסוכה את צמחי הגפן דלעת או קיסוס (שהוא צמח מטפס), והם צמחו וכיסו את כל גג הסוכה – הסוכה פסולה מכיון שסבך זה פסול שהרי הם מחוברים לקרקע. אמנם גם אם אחר כך סיבך על גב הצמחים הנ"ל בסבך כשר - הסוכה פסולה, אלא אם כן הסבך הכשר הוא הרוב. בהכרח שמדובר כאן שעירב את הסככים יחד, כי אחרת גם אם הסבך הכשר הוא הרוב הסוכה פסולה. אם כן אין חידוש בדברי המשנה שלנו שהרי דין זה כבר מובא במשנה לקמן?

בסוכת כתיב: אמנם הקרי הוא 'בסוכות' לשון רבים, אך הכתיב הוא 'בסוכת' לשון יחיד, ללמד על צל אחד (המגיע מסבך אחד) בלבד.

פעמים ששתיהן כשרות: יש מקרה שבו סוכה על גבי סוכה יהיו שתייהן כשרות. במקרה שהסבך של הסוכה התחתונה 'חמתו מרובה מצילתו' ולכן אינו נחשב לסבך, מאידך הסבך של העליונה 'צילתו מרובה מחמתו' ולכן הוא נחשב לסבך. בנוסף, הסבך של הסוכה העליונה אינו גבוה עשרים אמה מהקרקע של הסוכה התחתונה – שאז הסבך העליון משמש כסבך לשתי הסוכות ושתייהן כשרות.

פעמים ששתיהן פסולות: כאשר הסבך של שתי הסוכות 'צילתו מרובה מחמתו' שני הסככים כשרים באופן עקרוני. אלא שמכיון שהסבך של התחתונה נמצא תחת סבך נוסף - היא פסולה. בנוסף, הסבך של העליונה גבוה עשרים אמה מהקרקע של העליונה (שהוא הגג של התחתונה) ולכן גם העליונה פסולה.